

DET SVUNDNE ER EN DRØM

John Torsons efterlatte papirer
til hans sønn i Norge

GRENLAND FRITEATER 1991

Kjære tilskuer,

denne forestillingen bygger på de dokumentene John Torson etterlot sin sønn.

Hvem var John Torson?

Johannes Torsen, som han opprinnelig het, ble født på Gjørstad i 1888. Han vokste opp i denne øst-norske bygda, som han hadde et slikt motsetningsfylt forhold til. «I Gjørstad fantes bare aper», skriver han et sted.

Dette, sammen med en ulykkelig kjærlighet, var noe av bakgrunnen for at han i 1909 brøt alle bånd og utvandret til Amerika. Etter noen års omflakkende tilværelse, startet han en verktøy-fabrikk i San Fransisco. Fabrikken gikk meget godt, og gjorde ham snart til en rik mann. Det ser imidlertid ikke ut til at pengene brakte ham noen lykke. Etter eget sigende levde han et ensomt liv i sitt store hus i San Fransisco.

Som så mange emigranter, følte han en sterk dragning til hjemlandet. Men først i 1939 vendte han hjem, og tilbrakte et år i Norge. Inntrykkene og opplevelsene fra denne reisen til Norge står sentralt i de etterlatte dokumentene.

Vel i land i Oslo, leste han i avisen at hans yngre bror, Karl Manfred, var arrestert og siktet i den såkalte Gjørstad-saken. Siden denne saken kanskje ikke er like godt kjent av alle, vil vi her gjengi hovedpunktene.

Natten til den 3. mars 1939 ble Anton Strand skutt ned og drept utenfor John Torson's barndomshjem på Gjørstad. Karl Manfred, som hadde vært hans rival, ble til slutt dømt for mordet, selv om det må sies at skyldspørsmålet var heller tvilsomt. Han holdt til det siste fast ved at det var «denne mannen som løp».

I Oslo kom John Torson inn i det kjente kunstmiljøet på Kafé Hjørnet, sentrert rundt dikteren Gunder Gundersen. I løpet av tiden i Oslo viklet han seg inn i flere erotiske trekantere. Han fikk en sønn med Jenny Lund, Karl Manfreds tidligere kjæreste. Men dypest ble han nok merket av det forholdet han hadde til Susanne Gundersen, dikterens hustru. Det ser også ut til at det var det sør hennes død i tysk fangenskap gav ham, som satte igang mange av de tankene han gir uttrykk for i sine etterlatte dokumenter.

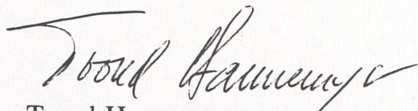
Både i stil og tematikk kam man trygt si at John Torson har lånt meget fra sin venn, dikteren Gunder Gundersen, og det Gundersen sier om sitt eget forfatterskap, kan vel også stå som motto for John Torson's verk: «Jeg ville vite hvorfor menneskene handler irrasjonelt».

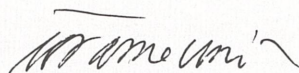
Det kan virke som om John Torson på det siste var ute av balanse og ikke helt i stand til å skille mellom drøm og virkelighet. Hans skyldfølelse knyttet seg ikke bare til mordet hans bror var dømt for, men bl.a. også til ungdomsvennen Røde Henrik, som druknet, og hans amerikanske venninne Mary Brooke, som forsvant.

I det store og hele har vi tatt utgangspunkt i den versjon av John Torson's papirer som ble publisert av Aksel Sandemose (Stockholm 1944, Oslo 1946), men utvalget, sammenstillingen og enkelte formuleringer står for vår egen regning.

Vi håper du vil ha utbytte av forestillingen. Vi er fullt klar over at temaet ikke er oppbyggelig i ordets vanlige betydning. Men, som Aksel Sandemose skriver et sted: «De hadde god greie på det, de gamle som skapte guden Janus med to ansikter. Er dette noe å fortelle om da? Jo, det er noe å fortelle om. I denne tid da det er dannet å ha bare ett ansikt, det falske, er det nødvendig at noen husker vi har to, og at vi må ordne opp med den saken før vi kan lukke døren trygt om kvelden».

Porsgrunn, i november 1991

Trond Hannemyr

Tor Arne Ursin

DET SVUNDNE ER EN DRØM

Fritt bearbejdet for scenen av
Tor Arne Ursin og Trond Hannemyr
etter Aksel Sandmoses roman
Det svundne er en drøm

Regi: Tor Arne Ursin
Skuespiller: Trond Hannemyr
Scenografi/kostymer: Gerd Christiansen
Lysdesigner: Frands Christiansen
Søm: Gerd Christiansen/Astrid Iversen
Produsent: Hans Petter Eliassen

Produksjon: Grenland Friteater 1991

Depotbiblioteket

02sd 13 160

*Jag ser en droppe blod, som stänker
av kransen kring min käras hår,
så är ett kval i allt jag skänker,
min skänk gör ont, min krans ger sår.*